

PROTOKÓŁ

I ETAP KONSULTACJI SPOŁECZNYCH OPRACOWANIE PROJEKTU „STRATEGII ROZWOJU MIASTA – OLSZTYN 2030+”

Olsztyn, 23 września 2021 r. godz. 17.00-19.00

Temat debaty: Olsztyn obywatelski i współzarządzany

Cel debaty: zebranie opinii, wniosków i propozycji dot. kierunków rozwoju Olsztyna oraz jego wizji w roku 2030 i w latach kolejnych, wypracowanie założeń do projektu dokumentu pn. „Strategia rozwoju Miasta - Olsztyn 2030+”

Spotkanie odbyło się online (MS Teams; kanał YouTube www.olsztyn.eu).

Uczestnicy debaty w dniu 23.09.2021 r. – 35 osób na MS Teams, w tym:

- Ekspert główny: dr hab. Wojciech Dziemianowicz, profesor Uniwersytetu Warszawskiego
- Ekspert zewnętrzny: dr Paulina Nowicka - Pełnomocnik Prezydenta m.st. Warszawy ds. strategii rozwoju miasta, Zastępca dyrektora Biura Strategii i Analiz Urzędu m.st. Warszawy. Ekspertka w zakresie programowania, monitorowania i ewaluacji polityk rozwoju lokalnego. Zaprojektowała i kierowała pracami nad Strategią #Warszawa2030, a teraz koordynuje jej wdrażanie. Współtworzy narzędzia i mechanizmy usprawniające funkcjonowanie urzędu, w tym System zarządzania strategią rozwoju m.st. Warszawy czy Bank Informacji o Mieście. Prowadzi szkolenia i wykłady z zakresu kultury organizacyjnej i zarządzania strategicznego.
- Przewodnicząca Zespołu Koordynującego ds. opracowania „Strategii rozwoju Miasta – Olsztyn 2030+”: Ewa Monika Kaliszuk, III Zastępca Prezydenta Olsztyna
- radni Rady Miasta Olsztyna
- przedstawiciele olsztyńskich rad osiedli
- przedstawiciele UM Olsztyna
- przedstawiciele organizacji społecznych
- przedstawiciele uczelni wyższych
- przedsiębiorcy, architekci
- mieszkańcy Olsztyna.

Liczba wyświetleń debaty – 77 (stan na dzień 05.10.2021 r.)

Wprowadzenia do dyskusji dokonała Pani Prezydent Ewa Monika Kaliszuk podkreślając, że Olsztyn obywatelski i współzarządzany jest już dziś. Stało się to poprzez wiele działań, inicjatyw i projektów,

wynikających m.in. z założeń przyjętych do realizacji w ramach „Strategii rozwoju Miasta – Olsztyn 2020”. Olsztynianki i olsztyniaci biorą udział w wielu różnorodnych aktywnościach, budują lokalne społeczności, angażują się w działalność organizacji pozarządowych, kreują liderów społecznych i grupy lokalne, współpracują z różnymi środowiskami i partnerami. W roku 2020 blisko 400 olsztyńskich organizacji aktywnie współpracowało z mieszkańcami Olsztyna. Pani Prezydent zwróciła uwagę, że staraniem władz samorządu jest budowa Olsztyna jako społeczności obywatelskiej, m.in. poprzez inicjowanie interakcji społecznych i rozwój partycypacji społecznej (organizację i prowadzenie procesów konsultacji społecznych; inicjowanie i podtrzymywanie działań wspólnotowych w sąsiedzkich społecznościach np. program „Podwórka z Natury”; organizację partycypacji obywatelskiej w zakresie zarządzania budżetem miasta w postaci Olsztyńskiego Budżetu Obywatelskiego (OBO)). Otwarcie na mieszkańców nie jest celem samym w sobie, ma prowadzić do dwóch najważniejszych zdarzeń, tj. efektywnego wydawania funduszy z lokalnego budżetu, budowania więzi w lokalnych społecznościach. W kontekście przedsięwzięć planowanych do realizacji, Miasto uznaje za niezwykle ważne podejmowanie dyskusji i wspólne z mieszkańcami wypracowywanie najbardziej optymalnych i oczekiwanych rozwiązań, wpływających na rozwój miasta i jakość życia jego mieszkańców (np. poprzez organizację konsultacji społecznych).

Miasto, mając na względzie komfort i wygodę mieszkańców, ale też możliwość dotarcia do dużej grupy osób i środowisk, rozwija usługi cyfrowe (jako wsparcie działań konsultacyjnych, informacyjnych, komunikacyjnych). W ramach projektu „Cyfrowy Olsztyn” wprowadzono szereg usług ułatwiających mieszkańcom załatwianie spraw i kontakt pomiędzy mieszkańcami a urzędnikami (np. system ewidencji dzieci w przedszkolach, system elektronicznej rejestracji, Platforma Usług Oświatowych i in.). W wyniku pandemii, poprzez zmianę formy prowadzonej działalności, zmienił się olsztyński potencjał obywatelski, aktywizując inne niż dotychczas kanały komunikacji z mieszkańcami, umożliwiając nawiązywanie nowych oraz kontynuowanie nawiązanych relacji międzyludzkich. Dobre przykłady współpracy, współzarządzania i aktywności obywatelskiej było widać w szczególnym czasie trwania pandemii COVID-19 (w pomoc słabszym i potrzebującym włączało się szerokie grono olsztyniaków, przedsiębiorców, instytucji i organizacji oraz grup nieformalnych działających na terenie Olsztyna). Miasto Olsztyn prowadzi i wspiera kampanie o charakterze informacyjno-edukacyjnym, takie jak np. „Zmień przyzwyczajenia”. Ponadto interesującą inicjatywą na mapie aktywności Olsztyna jest działalność Biura Dzielnicy Zatorze, które aktywizuje i integruje społeczność lokalną, czy też utworzone na bazie lokalnych potrzeb - nowe miejsce spotkań Fundacji Każdy Ważny. Zapraszając do udziału w debacie i dyskusji, Pani Prezydent podkreśliła, że celem spotkań organizowanych w ramach prac zmierzających do opracowania projektu Strategii rozwoju Miasta – Olsztyn 2030+ jest poznanie potrzeb mieszkańców, ich propozycji dot. dalszego rozwoju miasta, wspólne wydyskutowanie pomysłów i próba zaprojektowania przyszłości Olsztyna.

Ekspert wiodący, prof. Wojciech Dziemianowicz, przybliżył obecnym założenia prac nad projektem „Strategii rozwoju Miasta – Olsztyn 2030+”. Podkreślił, że w trakcie trwającego procesu konsultacyjnego Miasto chce rzeczowo porozmawiać o kluczowych zagadnieniach w kontekście rozwoju Miasta i roku 2030+, a te posłużą do opracowania projektu nowego dokumentu Strategii. Ekspert zwrócił przy tym uwagę na szczególnie ważną potrzebę włączenia społecznego w tworzeniu Strategii, na każdym etapie prac nad nią

(w przyszłym 2022 roku, projekt „Strategii rozwoju Miasta – Olsztyn 2030+” będzie poddany konsultacjom społecznym i przekazany mieszkańcom oraz szerokiemu gronu interesariuszy, w celu zebrania opinii).

Przybliżając temat debaty, prof. Dziemianowicz - odnosząc się do relacji „aktywność mieszkańców - władza lokalna” - zwrócił uwagę uczestników spotkania na drabinę partycypacji społecznej, zaproponowaną przez Sherry Arnstein (1969), przedstawioną poniżej:

- uspołecznienie władzy:

- władza obywatelska
- władza delegowana
- partnerstwo

- działania pozorne:

- uspokojenie
- konsultacje
- informowanie

- brak uczestnictwa:

- terapia
- manipulacja.

Podając przykłady form współpracy międzyludzkiej, ekspert wymienił za M. Tomasello (2016) następujące: dzielenie się, wzajemność i normy, pomaganie, informowanie, koordynacja i komunikacja, tolerancja i zaufanie, normy i instytucje.

Współzarządzanie to *sterowanie sieciami niehierarchicznych współzależności występujących między aktorami publicznymi i niepublicznymi, służące koordynacji działań zbiorowych i rozwiązywaniu problemów kolektywnych* (Mazur S., „Współzarządzanie publiczne – wyzwania teoretyczne, zastosowania praktyczne, Warszawa 2015, s. 305).

W trakcie dalszego trwania spotkania głos zabrała ekspert zewnętrzny Pani dr Paulina Nowicka - Pełnomocnik Prezydenta m.st. Warszawy ds. strategii rozwoju miasta, Zastępca dyrektora Biura Strategii i Analiz Urzędu m.st. Warszawy. Ekspertka w zakresie programowania, monitorowania i ewaluacji polityk rozwoju lokalnego. Dziękując za własnymi doświadczeniami, Pani dr Paulina Nowicka zwróciła uwagę, że partycypacyjne tworzenie planów, programów, strategii nie może zakończyć się z chwilą ich zaprogramowania. Niezwykle ważna jest długofalowa praca polegająca na stopniowym włączaniu mieszkańców, partnerów, interesariuszy w proces wdrażania i kierowania rozwojem miasta. Kontynuując wypowiedź, ekspertka podkreśliła, że jakkolwiek organizacje pozarządowe są ważne, ich opinii nie można utożsamiać z głosami i opiniami mieszkańców (organizacje pozarządowe to przedstawiciele określonej grupy mieszkańców i wyrażające interes określonej grupy mieszkańców). Wyzwaniem jest aktywizacja możliwie najszerszej grupy mieszkańców (dzieci, młodzież, dorosłych, seniorów, osoby polsko- i obcojęzyczne, biedne, bogate, zdrowe i z niepełnosprawnościami, aktywne i pasywne, inne). Do procesów konsultacyjnych realizowanych w Warszawie zapraszani są - poza mieszkańcami - także aktywiści (działający lokalnie i na poziomie ogólnomiejskim, o wąskiej specjalizacji i „uniwersalni”, inni), organizacje (działające w różnych dziedzinach, małe i duże, mocne i słabe, nowe i doświadczone, aktywne i pasywne, inne), gremia doradcze (ogólnomiejskie

i lokalne, dziedziczne i o ogólnym zakresie działalności, inne), instytucje publiczne (samorządowe, państwowe, inne), biznes (mały, średni i duży, lokalny i globalny, innowacyjny i tradycyjny, inny), władze (prezydent/burmistrz/wójt, radni, pozostali).

Do sprawnego przebiegu procesu współzarządzania (tak po stronie mieszkańców, jak i urzędników) niezbędne są elementy takie jak: wiedza (jaki jest kierunek rozwoju i wyzwania stojące przed miastem, jakie są uwarunkowania, jak można się włączyć); postawy i umiejętności (otwartość, zaufanie, współpraca, przywództwo); zasoby (finansowe, rzeczowe, lokalowe, wiedzy); narzędzia (mniej lub bardziej skomplikowane, odpowiadające na potrzeby i umiejętności).

Przykłady działań włączających, budujących aktywność społeczną podejmowane w m.st. Warszawie:

- edukacja obywatelska dzieci i młodzieży począwszy od najmłodszych lat – wyposażenie w wiedzę m.in. o samorządzie – cel: budowanie świadomości o sprawczości, wpływie jednostek na przyszłość i zmiany w otoczeniu, (Warszawska Akademia Młodych Liderów, "Nastolatek w samorządzie" i in.);
- Miejsca Aktywności Lokalnej (MAL) – wykorzystanie istniejącej infrastruktury (bibliotek, klubów kultury) na potrzeby lokalnej społeczności i realizację ich własnych pomysłów;
- Spółdzielnie Kultury - dzielenie się zasobami (przestrzeń, przedmioty, twórczość artystów), które mogą ułatwić organizację działań lokalnych;
- 19115 – numer telefonu, pod którym mieszkańcy otrzymują informacje na interesujący ich temat, zgłoszą problemy i awarie, a także pomysły dot. funkcjonowania miasta;
- konsultacje społeczne polityk, programów wykonawczych, studium i mpzp, projektów i inicjatyw;
- aplikacja „Milion drzew dla Warszawy”;
- reprezentatywne badania jakościowe dot. życia i funkcjonowania miasta skierowane do wszystkich grup społecznych;
- wspólne projektowanie przestrzeni - wyposażenie w wiedzę uczestników warsztatów, spacerów diagnozujące, tworzenie makiet;
- Warszawski Panel Klimatyczny – rekomendacje z zobowiązaniem realizacji przez władze miasta;
- budżet obywatelski;
- inicjatywa lokalna,
- ścisła współpraca miasta z biznesem (realizacja przedsięwzięć biznesowych w oparciu o cele Strategii rozwoju m.st. Warszawy).

Kluczowe wnioski i propozycje płynące z dyskusji:

1. Wyzwaniem dla władz miasta jest potrzeba zatrzymania ludzi młodych w Olsztynie.
2. Niezbędne jest wykorzystanie potencjału młodych (granty i konkursy np. na najlepszą inicjatywę młodzieżową, najlepszego młodego aktywistę; miejskie stypendia dla młodych – nauka na kierunkach oferowanych na UWM).
3. Potrzebna zmiana formy kontaktu z młodzieżą, skrócenie dystansu „władza – młodzież” (np. bezpośrednie spotkania i rozmowy o mieście na terenie szkół).
4. Niezbędne jest podejmowanie działań edukacyjno-informacyjnych skierowanych m.in. do:
 - mieszkańców - warsztaty, spotkania na osiedlach, w bibliotekach, siedzibach rad osiedla i in. w zakresie spraw związanych z funkcjonowaniem i rozwojem miasta;
 - dzieci i młodzieży – począwszy od umożliwienia o współdecydowaniu np. o wydatkach budżetowych szkoły, czy w przypadku studentów - o finansach uczelni wyższych (np. UWM w Olsztynie);
 - osób starszych – w zakresie aktywności obywatelskiej; wyjaśniania kwestii problemowych ważnych dla miasta i lokalnej społeczności;
 - przedstawicieli rad osiedli - systemowe podniesienie kompetencji członków rad osiedli w sprawach związanych z przestrzenią, komunikacją, zielenią, bezpieczeństwem, edukacją itd.;
 - nauczycieli - np. warsztaty dla opiekunów samorządów uczniowskich i kół wolontariackich; inne formy doskonalenia pozwalające odpowiednio ukierunkować istniejący potencjał młodych.
5. Niezbędne są działania skierowane do osób starszych (edukacja, rozpoznanie potrzeb, umożliwienie uczestniczenia we współdecydowaniu).
6. Należy wzmacniać rolę rad osiedli, zarówno jako pośrednika pomiędzy władzą samorządową a mieszkańcami, jak i przestrzeni do dyskusji oraz podejmowania decyzji o sprawach osiedla, blokowisk itp.
7. Należy dążyć, by cały budżet miasta stał się obywatelskim.
8. W zakresie współpracy organizacji pozarządowych z władzami samorządu należy: budować partnerstwo; priorytetowe zadania wpisane do rocznych planów współpracy powinny wynikać z realnie przeprowadzonej diagnozy potrzeb mieszkańców; dopuścić mieszkańców do współdecydowania o zadaniach wybranych do realizacji; budżet powinien być „skrojony” do zadań planowanych do realizacji.
9. Potrzebna zmiana formuły zgłaszania i wyboru projektów OBO.
10. Brak rzetelnych, lokalnych mediów, odgrywających ważną rolę edukacyjną, mających wpływ na budowanie świadomości o możliwości współdecydowania o sprawach miasta.
11. Dostosowanie narzędzi i kanałów skutecznej komunikacji z mieszkańcami:
 - potrzebna zmiana strategii komunikacji władz miasta z mieszkańcami (poszukiwanie nowych kanałów komunikacji, dostosowanych do określonej grupy – młodych, starszych itd.);
 - potrzeba aktywnego wykorzystania social mediów w działalności polityków, posłów/posłanek, radnych, członków władz miasta jako kanału informacji o funkcjonowaniu miasta, regionu (facebook, tik-tok, instagram, snapchat i in.).
12. Rozważyć możliwość wydzielenia w Olsztynie 3-4 dzielnic na bazie zespołów osiedli (np. dzielnica Zatorze, tj. osiedle Zatorze, Wojska Polskiego, Podleśna, Zielona Górka); utworzenie na ich obszarze centrów

aktywności obywatelskiej; finansowanie działalności centrów aktywności powinno być zabezpieczone w budżecie miasta.

13. Dostępność danych dot. funkcjonowania miasta - powinny być ogólnodostępne w możliwie najszerszym zakresie.

14. Niezbędne są działania na rzecz zwiększenia aktywności mieszkańców i partycypacji społecznej:

- wykorzystać rozwiązania już istniejące i zastosować je na potrzeby innych projektów i przedsięwzięć (wzorem np. program „Podwórka z natury”, „Autobus kultury”);
- zwiększenie liczby i częstotliwości organizacji spotkań z mieszkańcami;
- zachęcenie do włączenia się w działania na rzecz lokalnej społeczności (np. poprzez udział w pracach rad osiedli).

Podsumowując debatę, ekspert zewnętrzny Pani dr Paulina Nowicka, zwróciła uwagę na kluczowe problemy w pracach nad realizacją programów wdrożeniowych miasta stołecznego Warszawy, a wśród nich wymieniła:

1. mniejsze dochody samorządów, wynikające z wprowadzanych zmian podatkowych (związanych np. z zapowiadany Polskim Ładem), prowadzą do konieczności ograniczania wydatków, tak inwestycyjnych, jak i bieżących, w tym m.in. na realizację projektów miękkich;
2. dialog z organizacjami pozarządowymi – brak zrozumienia części organizacji, że dotacje przekazywane są na realizację ściśle określonego w Strategii celu, wynikiem którego będzie ściśle określony rezultat;
3. urzędnicy i gotowość organizacji (urzędu, samorządu, urzędników) do zarządzania strategicznego – potrzeba ustawicznego uczenia się, poszukiwania i wdrażania narzędzi, rozwiązań pozwalających sprawnie i efektywnie zarządzać (w tym m.in. związanych z budową systemów takich jak bank informacji o mieście (zbieranie i udostępnianie danych, umożliwienie generowania własnych raportów)).

Debatę towarzyszyło badanie opinii jej uczestników na temat propozycji skutecznych form aktywizacji mieszkańców na rzecz realizacji działań w Strategii Olsztyna do 2030 roku. Udzielone odpowiedzi przedstawiono poniżej:

Skuteczne formy aktywizacji mieszkańców na rzecz realizacji działań w Strategii Olsztyna do 2030 r. ...

Mentimeter

Kolejne spotkanie zaplanowano na 30 września 2021 r., godz. 17.00.

Tematem debaty będzie *Olsztyn inspirujący*.

ZASTĘPCA PREZYDENTA

Ewa Monika Kaliszuk

Protokół sporządzono: 5 października 2021 r.